

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreviatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus V. De Conditionibus appositis in Desponsatione, vel in aliis
Contractibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63462)

per hoc autem non dicunt, ista penitus tolli. Verbum *solvuntur* denotat quidem Sponsalia priora dissolvi, at ex parte innocentis tantum & repudiata, cui per Sponsalia de presenti cum alia datur jus resiliendi, & sic penitus solvendi Sponsalia priora, quibus contrahens cum alia censetur renuntiare, non verò ex parte injuriam inferentis. Illa verba, *primam fidem irritam fecit*, solum denotant, primam fidem, uni semel datam, fuisse violatam, quod rursus verum est, non verò Sponsalia ipsa, ex parte violentis, fuisse irritata. Ad 2. *N. ma.* vel *dist.* vinculum minus forte, si utrumque nequeat simul stare & tenere. *C. secus. N. ma.* vinculum Sponsalium cum una stare potest cum vinculo Matrimonii cum alia. Paritas cum voto Religionis rectè adaptatur nostræ sententiæ sic: votum ingrediendæ Religionis per Matrimonium postea initum non tollitur, sed solum suspenditur, ita ut mortua conjuge rursus stringat votum: ergo à pari stringunt & Sponsalia priora conjuge mortuâ.

TITULUS V.

De Conditionibus appositis in Desponsatione, vel in aliis Contractibus.

SUMMARIUM.

1. *Quid & quotuplex sit Conditio.*
2. *Quid sit Modus, Causa, Demonstratio.*
3. 4. *An & quomodo valeat Matrimonium sub conditione honesta de futuro contingenti.*
6. *An*

6. *An sub condicione de futuro necessaria.*
 7. 8. *An sub condicione impossibili.*
 9. *An sub condicione turpi de futuro:*
 10. *An etiam, si conditio turpis repugnet substantia Matrimonii.*
 11. *Quid sentiendum de Sponsalibus, sub condicione impossibili vel turpi initis.*
 12. 13. *Et quid de Matrimonio, quod contrahitur sub Modo, Causa, vel Demonstratione.*

Conditio propriè dicta est qualitas actui vel contractui vel alteri dispositioni adjecta vim seu obligationem illius suspendens in eventum futurum incertum. *f. 4. Inst. de V. O.* Et de hac intelligendum est illud vulgatum, *conditio nihil ponit in esse*, sed perfectionem & obligationem actûs differt ac suspendit, usque dum aliquid eveniat vel non eveniat. Propterea ajunt Juristæ, quòd ante conditionis eventum vel existentiam nec *cedat dies*, h. e. nihil adhuc debeat, & obligatio nondum sit nata, nec *veniat dies*, h. e. nihil exigi possit. Solet conditio plerumque exprimi per particulam *si, nisi, cum, ubi, quando, postquam, dum, donec, modo* &c. v. g. *si pater tuus consentiet, si gradum Doctoratus receperis* &c. si existentia conditionis pendet à libera voluntate ejus, in cujus arbitrium ponitur, vocatur *potestativa*, ut: *promitto tibi libros, si studio Juris te addixeris*: ei opposita dicitur *casualis*. Dixi, *propriè dicta*, scilicet conditio *de futuro contingenti*, quod nempe potest & non potest evenire, ita ut eventus sit incertus: si evenerit, conditio dicitur *purificata* vel im-

ple.

pleta, atque per hoc evadit actus vel dispositio
absoluta, pariens obligationem actu & absolutè.
 Conditiones autem *impropriae* sunt *de praesenti*,
 vel *de praeterito*, v. g. si Titius sit Augustæ, si Ca-
 jus jam absolvit Studia; non enim suspendunt di-
 spositionem vel negotium, sed, si subsit conditio,
 statim tenet & obligat actus, si non subsit, non
 obligat, nec unquam obligabit: item conditio *im-*
possibilis, & *necessaria*, quæ nimirum nunquam
 evenire potest v. g. si per aëra volabis, vel neces-
 sariò eveniet, ut: si cras sol orietur, si Antichri-
 stus veniet; quia pariter non suspendunt valorem
 actus & obligationem, ac ordinariè vel vitiant
 actum, vel vitiantur ipsæ, h. e. *pro non adjectis*
habentur: ad impossibile refertur etiam condi-
 tio *turpis*; quod enim non licet, censemur non
 posse. *l. 15. ff. de condit. Inst.* Rursus impropria
 est conditio *tacita*, quæ per se ac tacitè inest ne-
 gotio, licèt disertè non adjiciatur, vel *ex natura*
rei, ut: dono tibi fructus, si nascantur, vel *ex di-*
spositione Juris, ut: duco te, si mihi non sis con-
 sanguinea, & hæc vocatur *intrinsicca*: si insit cui-
 libet actui, uti hæc: si DEUS voluerit, si potuero
 &c. dicitur *generalis*. Si proin tales conditio-
 nes adjiciantur, id fit ex superabundanti, dispo-
 sitionem tamen vel actum non faciunt conditio-
 nalem, nec suspendunt. *l. 99. l. 107. ff. de condit.*
& demonstr. quare statim dies cedit, licèt non
 statim veniat, si expressè adjiciantur. per *l. 4. ff.*
de Pact. Denique impropria etiam conditio est,
 quæ appellatur *resolutiva*, atque adjicitur, non ut
 valorem actus suspendat, sed ut possit resolvi, ut
 esset hæc: contraho tecum, donec aliam te ditio-

Pars II.

Z

rem

rem invenero : vendo tibi hanc rem, nisi intra
num melior conditio mihi offeratur.

2 Sicut autem conditio apponi potest actui, in
quoque modus, causa, demonstratio. *Modus* e
moderamen vel gravamen actui adjectum, atq
efferi plerumque solet per particulam *ut, pro,*
&c. v. g. lego tibi mille, ut studeas Jurisprude
tiæ : dono libros ad studendum &c. differe à co
ditione, quòd actum non suspendat : si tam
Pars altera non impleat modum, aut onus imp
fitum, regulariter repeti potest, quod datum e
conditione causâ datâ causâ non secutâ. per
1. C. de donat. quæ sub modo. *Causa* est ratio
motivum, quo quis ad paciscendum vel com
hendendum fuit permotus, v. g. dono tibi centum
quia diligenter curâsti mea negotia. Effertur pe
particulam *quia* &c. nec ista suspendit actum ;
tiam tamen seu invalidat actum, si causa finalis, q
alligatus est consensus, non subsistat. *Demonstratio*
est appositio signi, quo denotatur vel persona
cum qua, vel res, de qua pactum vel contractus
vel dispositio fit ; effertur per voces relativas *quæ*
quæ, quod, &c. v. g. duco te, quæ de hoc vel ill
es stemmate : lego Titio equum, quem emi à Caio
rursus non suspendit actum, nec eum vitiat, nisi
habeat rationem conditionis, cui alligatur con
sensus ; quia per se solum inducit errorem acci
dentalem. *l. 17. 33. ff. de condit. & demonstr.*

3 Dico I. Matrimonium (idem à fortiori tenet
de Sponsalibus) sub conditione honesta de futu
turo contingente, v. g. *si pater tuus consentiat*
si officium mihi impetrabis &c. valet quidem, si
non absolute ante eventum conditionis, quod

que suspenditur. 2. Eâ tamen eveniente & impletâ sine novo consensu absolutum consequitur valorem, licet contrahentes ignorent impletionem. 3. Neque necesse est, ut conditio impleatur coram Parocho & testibus, aut impletio his nota sit, si prius coram ipsis conditionatè contractum est Matrimonium. Pars 1. est certa satis ex *c. 3. 5. & fn. h. t.* & ex paritate cum aliis contractibus. Pars 2. defenditur à plerisque Canonistis contra Pont. & communem Theologorum, qui tamen in materia contractuum non immeritò posthabentur Canonistis, atque iterum probatur ex paritate cum aliis contractibus, qui per solam conditionis impletionem absque novo contrahentium consensu, modò neuter interea consensum revocaverit, evadunt absoluti. *f. 4. Inst. de V. O. l. 7. ff. de contr. empt. l. 11. §. 1. ff. qui potior. in pign.* Accedit decisio S. Congreg. à S. Pio V. & Clem. VIII. ut refert Fagn. *in c. super eo 5. h. t. n. 5. 6.* approbata. Pars 3. quam sustinent Sanch. Fagn. Gobat, Sporer &c. contra Laym. Barb. Pirhing, Palao, P. Franc. Schmier &c. suadetur inde, quòd Trid. requirat præsentiam Parochi & testium solùm pro tunc, quando contrahitur Matrimonium: sed contrahitur, quando ei apponitur conditio, non quando hæc purificatur. *Declarat. Card. apud Fagn. d. n. 6.* & quòd purificatio conditionis juxta communem non debeat esse cognita ipsis contrahentibus: cur ergo Parocho & testibus?

Objic. I. Actus legitimi non recipiunt diem, aut conditionem. *c. 50, in 6. & l. 77. ff. de R. J.* Sed Matrimonium est actus legitimus. 2. *In c. 5. h. t.* dicitur, quòd ille, qui contraxit sub conditione

de futuro contingente, *si pater consenserit*, non fit cogendus *ad contrahendum* Matrimonium nisi pater consensum dederit: ergo posita hac conditione cogendus est *ad contrahendum*: *sed contrahere* dicit ponere novum consensum: ergo impleta conditione opus est novo consensu. Confirmatur. In *d. c. 5.* habetur, quod consensus sub conditione de futuro expressus non fit habendus *de presenti*: ergo solum fecit Sponsalia de futuro: ergo necessarius est novus consensus perficienda Sponsalia de presenti, seu Matrimonium. 3. Parochus & testes ideo adhibentur, ut constet Ecclesie de Matrimonio completè & absolutè contracto: sed, si Parocho & testibus non intimetur vel constet, conditionem esse impletam, non constat Ecclesie de Matrimonio completè & absolutè contracto.

5. R. ad 1. Illæ regulæ procedunt de illis actibus legitimis, qui vel in Jure sunt expressi, ut conditionem non recipiant, uti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, servi optio, datio tutoris, quæ specificantur *d. l. 77.* item Electio, quæ exprimitur *c. 2. de Elect. in 6.* vel ex natura sua proprie certam verborum formulam excludunt conditionem, uti reliqua Sacramenta, Baptismus, Penitentia &c. Sed Matrimonium nec ex ulla Jure expressa dispositione, nec ex natura sua recipit conditionem, ut patet ex Matrimonio Rato, cui ex dispositione Juris inest hæc conditio, *nisi Religionem intravero*. Id fateor, quod Matrimonium non admittat conditionem resolutivam, qualem esset, *duco te, donec invenero ditiozem* &c. Ad 2. Per illud *contrahendum* intelligitur consummatum

De Conditionibus appositis &c. 357

dum, ut *nigrum* concordet cum *rubro*, seu textus cum rubrica vel sumuario, ubi ponitur interrogatio de obligatione *consummandi* Matrimonium post impletam conditionem. Neque hoc novum est in Jure, quia etiam in *c. 22. de Sponsal.* vice versa tò *consummare* sumitur pro *contrahere*. Ad Confirm. Ille consensus non quidem est habendus de præsentì completo, absoluto, & irrevocabili, bene tamen de præsentì conditionato, ad eoque ibi ille consensus constituit Matrimonium conditionatum, non Sponsalia conditionata. Ad 3. *N. ma.* Sic utique non requiritur, ut Parocho & testibus constet, mandatum Procuratori esse datum, vel à dante non esse revocatum, casu quo Matrimonium contrahitur per Procuratorem; vel ut iisdem constet, pubertatem esse adeptam ab iis, qui in impubertate naturali contraxerunt Matrimonium. Finis Tridentini satis obtinetur, modò coram Parocho & testibus sub conditione sit contractum, licet iisdem, vel Ecclesiæ, non constet de eventu conditionis; cum Ecclesia nunquam permetteret recedi à Matrimonio conditionato, & novum contrahi absolutum, nisi plenè constiterit de non impleta conditione, aut de revocatione consensûs eâ pendente.

Dico 2. Matrimonium sub conditione de futuro necessaria, vel intrinseca, regulariter statim valet ut absolutum & purum, licet talis conditio expressè addatur. Communis ex §. 6. *Inst. de V. O. l. 9. §. 1. ff. de Novat. l. 99. & 107. ff. de condit. & demonstr.* quia conditio, quæ jam est determinata in sua causa, vel per se inest, habetur pro jam existente *l. 79. ff. eod.*

Z 3

Dico

7 Dico 3. Matrimonium, sub conditione impossibili sive de futuro sive de præsenti initum, regulariter valet statim, pariter ut absolutum & purum: adeoque vitatur quidem conditio, non verò vitatur Matrimonium. Iterum communis est *c. fin. h. t.* ubi conditio impossibilis habetur indiscriminatim pro non adjecta, solùmque vel saltem magis attenditur impossibilitas quàm proprietat conditionis, & quidem ex præsumptione, quæ in favorem Matrimonii, ut potius valeat quàm non valeat, præsument, contrahentes sub conditione impossibili velle potius joculari, & sic verè contrahere non invalidè & cum peccato gravi: sicut Jus Civile ob favorem ultimarum voluntatum has pro validis habet, si illis apponatur conditio impossibilis, hanc verò pro non adjecta. *§. 10. Inst. de her. red. instit. l. 3. & 6. ff. de condit. & demonstr.*

8 *Objic. 1.* Alii contractus, quibus adjicitur conditio impossibilis, sunt nulli. *§. 11. Inst. de inutil. stipul. l. 31. ff. de O & A.* ergo Matrimonium. 2. Qui adjicit conditionem impossibilem, censetur non consentire. *l. 31. cit.* imò potius exprimit dissentium; quando enim postulata volumus negare, dicimus: *dabo tibi, si digitò cælum tingeris, vel hircocervum ceperis:* ergo. 3. Ecclesia & Jus Ecclesiasticum per suam præsumptionem non potest supplere defectum consensûs in Matrimonio in re tam ardua. 4. Matrimonium juxta plerumque non valet, quod quis cum doflorata contrahit sub hac conditione, *si virgo es:* sed hæc conditio est impossibilis, cum impossibile sit doflorari tam esse virginem. 5. Pariter non valet Matrimonium à laborantibus impedimentò dirimens

con-

contractum sub conditione hac, si Papa dispensaverit. Rota Romana p. 8. decis. 107. int. recent. in qua id passim observatur tanquam doctrina inconcussa: sed ista conditio est impossibilis, quia est de re non existente in commercio nisi de consensu Principis, neque secundum futuri temporis jus (nempe dispensationem Principis) sed secundum presentis aestimari debet stipulatio l. 83. §. 5. l. 137. §. 6. ff. de V. O. proin conditio pendens ab arbitrio Principis pro impossibili habetur. per l. 39. §. ult. ff. de Legat. I.

¶ ad 1. N. Conf. quia de Matrimonio, & ultimis voluntatibus, aliud statuerunt Jura. Ad 2. Etsi hoc aliàs verum esse permittatur; in Matrimonio tamen, in quo Jus præsumit consensum, & adjectionem conditionis impossibilis habet pro signo consensûs absoluti, aliter sentiendum est. Verùm hæc præsumptio non est Juris & de Jure, sed admittit probationem in contrarium; imò si quis etiam solùm in animo suum consensum alligaret tali conditioni, non valeret Matrimonium. Ad 3. Ecclesia non supplet defectum consensûs, sed consensum præsumit, quamdiu hæc præsumptio non eliditur, quæ solùm procedit, quando non constat, an ferid vel jocô fuerit adjecta conditio impossibilis. Ad 4. dist. min. Est impossibilis hîc & nunc, ac per accidens, de quo casu in d. c. fin. non disponitur. C. Min. per se, & ita, ut nunquam fuerit possibilis. N. Min. Ad 5. N. ma. cum Sanch. Palao, Gobat. Reiffenstuel &c. quia in tempus habile refertur contractus. per c. 7. de Sepultur. quidquid sentiat Rota pro sua Curia. Item N. min. vel dist. est impossibilis, si laborent impedimentô,

in quo vel non potest, vel non solet dispensare Pontifex, de quo casu exaudiendæ sunt dictæ Leges. *C. min. vel transeat*: in quo potest tam licitè quàm validè, imò solet dispensare. *N. min.* Neuter tamen per se tenetur petere dispensationem, nisi forte quis sceminam imprægnasset, & damnum aliter reparare non posset, aut nisi per pactum se ad illud obligasset: tenetur tamen uterque non recedere si Pars altera procurare vellet dispensationem. Reiffenstuel *h. t. n. 35.* cum Gobat.

- 9 Dico 4. Matrimonium sub conditione turpe de futuro, v. g. *si patrem tuum occides*, regulariter quoque statim valet, & ut absolutum, in ut conditio habeatur pro non adjecta, modò conditio talis non sit contraria substantiæ Matrimonii. Ita rursus communis ex *c. fin. h. t.* nisi mirum constet, seriò adjectam esse conditionem turpem, quo casu cessaret præsumptio Juris, consensus absolutum præsumentis. Dixi I. de futuro; si enim conditio turpis foret de præterito, v. g. *si furata es dotem*, vel de præsentis, v. g. *blasphemes*, non valeret Matrimonium, si conditio non subesset, vel non foret purificata. Ratio quia *d. c. fin.* utpote exorbitans à Jure Communi non est extendendum ad conditiones improprias, quales sunt de præterito & de præsentis, præsertim cum in utrisque non reperiatur eadem ratio: nam istæ non invitant ad delinquendum, bene autem conditiones turpes de futuro, quæ videntur fuisse præcipua ratio, cur conditio turpis de futuro à Jure habita sit pro non adjecta. Unde, quamvis *c. fin. cit.* videatur eodem modo loqui de

De Conditionibus appositis &c. 361

de conditione impossibili ac turpi per verba, licet alia conditiones apposita in Matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi; atque conditiones impossibiles etiam de præterito, uti diximus, pro non adjectis habeantur; quia tamen ratio est diversa, & conditio impossibilis quæ impossibilis consideratur, quod prædicatum æquè reperitur in conditione de præterito, turpis autem, non quæ turpis, sed quatenus ad aliquid turpe vel peccaminosum invitatur, quod tantum verificatur in conditione turpi de futuro, consideratur, ideo sola conditio turpis de futuro habetur pro non adjecta, & non vitante Matrimonium. Dixi 2. Modò non fit contraria substantiæ Matrimonii; de quo statim: prius autem

Quæres, an idem tenendum sit de Sponsalibus, sub conditione impossibili vel turpi initis, quod de Matrimonio dictum, ita ut talis conditio habeatur pro non adjecta? R. cum veriore contra Sanch. & Reiffenstuel negativè; quia d. c. fin. solùm loquitur de Matrimonio, & consequenter, tanquam exorbitans à Jure Communi ac Naturali, extendi ad Sponsalia non debet. per c. 15. & 28. de R. J. in 6. præsertim cum eadem ratio, nempe tantus favor Sponsalium, quantum est Matrimonii, non sit. Unde Sponsalia sub conditione impossibili, quia hæc purificari nunquam potest, statim initò invalida sunt: inita verò sub conditione turpi valent, & licet non obligent ad expectandum eventum conditionis, cum ad illicitum obligatio dari nequeat, obligant tamen post eventum conditionis sine no-

vo consensu; nam usque ad eventum conditionis fortè secuturum suspenduntur talia Sponsalia.

11 Dico 5. Matrimonium sub conditione turpi substantiæ Matrimonii contraria, initum non valet. Ita decisum est in sæpius allegato *c. fin. p.* cui concordat Jus Naturale, cum nulla res sine sua substantia subsistere possit. Tales conditiones sunt & in *d. c.* recensentur, quæ ex natura sua repugnant tribus bonis Matrimonii, nempe bono prolis, ut hæc, *contraho tecum, si generationis prolis evites*, positivè scilicet per poculum sterilitatis, imperfectum coitum &c. Idem est de conditione, quæ repugnat educationi prolis, ut hæc *si prolem natam occides*: vel repugnant bono Sacramenti, aut indissolubilitatis, ut: *contraho tecum, donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiozem*: vel bono fidei conjugalis, ut: *contraho tecum, si pro quaestu adulterandam te tradas*. Notandum tamen est, hæc intelligi solum de conditione inhonesta vel turpi, eaque de futuro, & que in pactum deducta; licet probabiliter necesse non sit, ut utraque Pars in talem conditionem consentiat, modò una illam seriò apponat & prodat. Sanch. Esparza, Illfung contra Fagn. Pothing &c. quia, si vel una Pars substantiam Matrimonii evertat, jam non est contractus Matrimonii, qui essentialiter debet esse mutuus, & claudicare nequit.

12 Dico 6. Matrimonium sub modo initum statim valet ut absolutum, si modus sit honestus & possibilis. per *c. 4. b. t.* imò etsi impossibilis sit, vel temporis, v. g. *ut mortem aureum in dotem afferas*, valet

ut patrem tuum occidas; non vitatur Matrimonium, licet vitetur modus, seu pro non adjecto habeatur. *arg. c. fin. cit.* Si verò adjiciatur modus turpis, substantiæ Matrimonii repugnans, v. g. *ut generationem proli positivè impedias* &c. tunc probabilius vitatur ipsum Matrimonium, seu redditur nullum. *arg. c. fin. cit. & l. 14. §. 1. ff. de usu & habit.* Sanch. Laym. Barb. Engel, Pirhing, Kugler, contra Perez, Palao, Wiestner, Reiffenstuel. Ratio, quia contrahentes sub tali modo per unum indivisibilem contractum se simul obligare intendunt ad Matrimonium, & ad Matrimonii eversum: cui non obstat, quòd secundum nostrum concipiendi modum modus adjectus sit posterior Matrimonio, & obligatio ad Matrimonium concipiatur prior ad alteram, quam importat modus.

Dico 7. Matrimonium sub *causa*, honesta vel turpi, possibili vel impossibili, vera vel falsa in initum (modò non sit causa finalis, eaque falsa, vel causa non adjiciatur per modum conditionis) statim valet: uti & in initum sub *demonstratione*, honesta vel turpi, possibili vel impossibili, vera vel falsa, modò ei non alligetur consensus, si falsa sit. Sumitur à paritate cum ultimis voluntatibus, quæ per adjectionem causæ, vel demonstrationis, nec suspenduntur nec vitantur. *§. 31. Inst. de Legat. l. 17. 33. ff. de condit. & demonstr.* Nec Matrimonium est minus favorabile, quàm ultimæ voluntates. Accedit, quòd causa, & demonstratio, ordinariè non spectent ad substantiam contractus, sed solum ad qualitatem accidentalem.

TITU.